

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 4/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puutavaran mittauksesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 7 päivänä helmikuuta 2013 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi puutavaran mittauksesta (HE 192/2012 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylimetsänhoitaja Matti Heikurainen ja vanhempi hallitussihteeri Maija Kaukonen, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Liisa Vanhala, oikeusministeriö
- kehityspäällikkö Juha Laiho, Metsähallitus
- johtava esittelijä Mikko Korhonen, Suomen metsäkeskus
- vanhempi tutkija Jari Lindblad, Metsäntutkimuslaitos
- metsänhoidon asiantuntija Johnny Sved, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio
- asiantuntija Anssi Kainulainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

- laatupäällikkö Jaana Järvinen, Mikes-mittatekniikankeskus
- toiminnanjohtaja Pauli Sibakov, Riitalan yhteismetsä
- aluejohtaja Pauli Rintala, Metsänomistajien Liitto, Järvi-Suomi
- neuvottelupäällikkö Markku Varis, METO-Metsäalan asiantuntijat ry
- asiantuntija Matti Nuutila, Energiateollisuus ry
- metsäasiantuntija Ville Manner, Koneyrittäjien liitto ry
- metsäasioiden päällikkö Jouni Väkevä, Metsäteollisuus ry
- työehtosihteeri Harri Häkkinen, Puu- ja erityisalojen liitto ry
- toimialapäällikkö Tage Fredriksson, Bioenergia ry
- Marko Jaakkola, Suomen Sahat ry
- terminaalipäällikkö Timo Saarentaus, Metsä Group
- tutkija Timo Melkas, Metsäteho Oy.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Metsäalan Kuljetusyrittäjät ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki puutavaran mittauksesta. Puutavaran mittausta koskeva lainsäädäntö uudistettaisiin ja saatettaisiin ajan tasalle yhteensopivaksi muun muassa mitauslaitelain kanssa. Energiapuun mittausta otet-

taisiin uutena toimintamuotona lainsäädännön piiriin. Esityksellä turvattaisiin edelleen heikkomman osapuolen asema puutavaran mittauksessa.

Esityksessä ryhmiteltäisiin puutavaran mittauksessa käytettävät menetelmät mittaussuunnitelmaryhmiksi, joista voidaan säätää yhtenäisesti. Laitekohtaisesta sääntelystä luovuttaisiin. Nykyinen virallisten mittaajien hoitama puutavaranmittauksen viranomaisvalvonta säilytettäisiin pääosin nykyisellään, mutta erimielisyyksien ratkaisemista ja oikeusturvaa koskevia säännöksiä selkeytettäisiin. Lisäksi yrityksille ja laajamittaisen urakointitoiminnan harjoittajille

annettaisiin mahdollisuus sopia tietyistä mittaukseen liittyvistä asioista tarkoituksenmukaisella tavalla, jos mittauksen luotettavuus voitaisiin muuten varmistaa. Aiemmasta poiketen virallisen mittaajan ja mittauslautakunnan hallinnollisten pakkokeinojen käyttö tulisi mahdolliseksi.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2013.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Puutavaran mittauksella tarkoitetaan jalostamattoman puutavaran määrän, jakoperusteen ja laadun mittaamista. Valiokunta toteaa, että puutavaran mittaus on olennainen osa puunhankintaa. Mittausta tehdään puumäärästä riippuvien kauppahintojen, työpalkkojen sekä urakointimaksujen määrittämistä varten. Mittausta tarvitaan lisäksi erilaisissa puunhankinnan ohjaus- ja valvontatehtävissä ja nykyisin yhä useammin myös raaka-aineen tuotantoon ohjauksessa. Pyöreän puutavaran lisäksi myös muiden puutavaralajien, kuten hakkeen ja oksien, mittaaminen on puutavaran mittausta. Myös energiatuotantoon käytettävät puutavaralajit on jo otettu puutavaran mittaustoiminnan piiriin.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että toimintaympäristö on muuttunut merkittävästi sekä puunhankinnassa että mittaustoiminnassa nykyisen puutavaranmittauslain valmisteluvaiheesta 1980-luvun lopulta tähän päivään. Esimerkiksi hakkuiden koneellistamisaste on noussut noin 20 prosentista yli 90 prosenttiin. Energiapuun merkitys on tällä vuosituhanella kasvanut ja kasvaa edelleen voimakkaasti, ja samalla uudet korjuu- ja mittaussuunnitelmat ovat yleistyneet. Myös puutavaran mittaussuunnitelmat ja -laitteet ovat muuttuneet nykyisin aikana huomattavasti. Hakuukonemittauksesta on tullut päämenetelmä luovutusmittauksessa metsänomistajille, ja mittausta tehdään on yleistynyt.

Samalla pinomittaus metsäautotien varressa on vähentynyt huomattavasti, ja pystymittaus on loppunut kokonaan.

Valiokunta kiinnittää myös huomiota siihen, että kone- ja autoyrittäjien ja heidän kuljettajien rooli mittaustiedon tuottamisessa on noussut keskeiseen asemaan. Yrittäjäpohjainen toiminta on muodostunut kiinteäksi osaksi puunhankintaa ja siten myös osaksi mittaustoimintaa. Nykyisen lain voimaantulon aikaan mittauksen tekivät pääosin erilliset pystymittausryhmät metsässä tai puunhankintaorganisaatioiden toimihenkilöt tienvarsivarastoissa. Tänä päivänä mittaustulos tuotetaan pääosin osana muuta operatiivista toimintaa, kuten hakkuukone- ja kuormaavaamittauksessa tai tehdasmittauksessa. Selvin muutos käytännön mittauksessa nykyisen puutavaranmittauslain voimassaoloaikana on mittauksen teknistyminen. Hakkuukonemittauksesta on tullut selvä valtametelmä, ja mittausta tehdään entistä enemmän käyttöpaikalla tehdasmittaussuunnitelmillä. Toimijoiden määrä mittaustoiminnassa on kasvanut huomattavasti samaan aikaan. Teknistymisen myötä mittaustoiminnan piiriin on tullut myös suuri joukko laite- ja ohjelmistovalmistajia.

Esityksen perustelujen mukaisesti valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että nykyinen puunhankinnan rytmi edellyttää puutavaran kuljetuksen aloittamista tienvarsivarastolta puunkorjuun ollessa vielä käynnissä ja siten ennen kuin mittaustulos on vahvistettu. Tämä menettelytapa on muuttanut oleellisesti mittaussuunnitelmasääntöä.

mahdollisuutta toimia alkuperäisellä tavalla heikkomman osapuolen suojana. Toimijan oikeusturvakeinoa, virallista mittausta, voidaan nykyisin käyttää vain rajallisesti uudelleen mittaamalla. Nyt kiistatapauksia tarkastellaan usein asiakirjojen perusteella.

Valiokunta pitää keskeisenä, että säädettävällä lailla turvataan jalostamattoman puutavaran mittauksessa käytettävien menetelmien, laitteiden toiminnan ja mittaustulosten luotettavuus. Lakiehdotuksella tulee lisätä puukaupan sujuvuutta, lisätä edelleen mittausosapuolten välistä luottamusta ja parantaa kehittyvien puu- ja urakointimarkkinoiden toimivuutta kaikkien puutavaralajien osalta. Valiokunta korostaa sitä, että yksityisen metsänomistajan ja työntekijän oikeudellista asemaa turvaava heikkomman osapuolen suoja on säilytettävä nykyisen lain mukaisena.

Valiokunta toteaa, että lukumääräisesti ja myös määrällisesti eniten puukauppoja tekevät yksityiset metsänomistajat tai heihin rinnastettavat tahot. Metsänomistajalle tärkeintä on voida luottaa siihen, että luovutusmittaus tehdään oikein ja tarkasti, ja toisaalta siihen, että tarvittaessa saa käyttöönsä lain tarjoamat erityisesti puutavaran mittausta varten luodut oikeusturvakeinot ongelmatilanteissa. Sama koskee muitakin mittausosapuolia luovutus-, työ- ja urakointimittauksessa. Tähän lakiehdotus ei tuo merkittäviä muutoksia jäljempänä käsiteltävää energiapuun lain soveltamisalaan sisällyttämistä lukuun ottamatta. Nyt mittaukselle asetettavat kattavat ja aikaisempaa selkeämmät vaatimukset vakiinnuttavat kuitenkin entisestään menettelytapoja ja lisäävät luottamusta puukaupan ja puunhankinnan eri toimijoiden välillä.

Energiapuun mittausta ja sopimusvapaus

Valiokunta toteaa, että mittauslainsäädännön soveltamisalan ulkopuolella olevan energiapuun hankinta ja korjuu kohdistuvat samoihin leimikoihin ja rungonosiin kuin puutavaranmittauslain soveltamisalaan kuuluvan ainespuun hankinta. Käytännössä ei ole tällä hetkellä aina yksiselitteistä, milloin ja millä perusteella puuraaka-aineen mittausta kuuluu lain soveltamisalaan

silloin, kun puunhankinta kohdistuu metsäteollisuuden ja energiateollisuuden käytön rajapinnassa olevaan puuraaka-aineeseen. Valiokunta pitääkin esityksen perustelujen mukaisesti epätarkoituksenmukaisena, että samoja rungon ositteita mitataan säädös- tai sopimusperusteisesti tavaralajimäärittelyn tai loppukäytön mukaisesti vaihdellen.

Energiapuutavaralajien mittauksen sopimusperustainen menettely on vakiinnuttanut asemansa viime vuosina, ja energiapuukaupasta on muodostunut yksi osa normaalia puunhankintaa ja puukauppaa. Viitaten edellä todettuun valiokunta pitää esityksen mukaisesti energiapuun mittauksen liittämistä osaksi puutavaran mittauksen säädöspohjaa tarpeellisenä erityisesti sen vuoksi, että käyttötarkoituksen mukainen raja ainespuun ja energiapuun välillä vaihtelee eri markkinatilanteissa. Energiapuutavaralajien kohdalla on lisäksi nähtävissä mittauksen teknistyminen ja liittyminen osaksi varastojen hallinnan ja logistiikan ohjauksen tietopohjaa. Valiokunta katsookin, että esityksen merkittävin muutos nykyiseen lakiin verrattuna on ehdotus energiapuun sisällyttämisestä lain soveltamisalaan. Vaikka edellä todetut energiapuun mittauksessa noudatetut sopimusperustaiset menettelyt ovat sinänsä osoittautuneet toimiviksi, on energiapuun kytkeminen lain soveltamisalaan välttämätöntä metsänomistajien ja työntekijöiden oikeudellisen aseman parantamiseksi ja lakiin perustuvien yhtäläisten velvollisuuksien ja oikeuksien luomiseksi kaikille toimijoille.

Valiokunta painottaa sitä, että lakiehdotus selkeyttää kaikkien mittausosapuolten asemaa, sillä jatkossa kaikki mitattava jalostamaton puutavara on lain piirissä. Edellä esitetystä on jo käynyt ilmi, että voimassa olevan puutavaranmittauslain mukaan ainespuu on lain säätelyn piirissä ja energiapuun on lain soveltamisalan ulkopuolella sopimuksenvaraisen menettelyn piirissä. Valiokunta tuo myös esiin, että mikäli lakiehdotusta ei ulotettaisi kattamaan energiapuun mittaamista, olisivat energiapuun mittauksessa käytettävät mittauslaitteet mittauslaitelain (707/2011) piirissä. Valiokunta katsookin, että mittauksen toimintaympäristön yhtenäistämisel-

lä on kaikkien mittausosapuolten kannalta myönteinen ja markkinoiden toimintaedellytyksiä parantava vaikutus.

Valiokunta toteaa, että vaikka nykyinen mittauuslainsäädäntö ei tee eroa mittausosapuolten asemalle tai toiminnan laajuudelle, on nykyinen puutavaranmittauslaki kuitenkin pitkälti yksityisen puukaupan tarpeista lähtevä. Varsinkin konsernien sisäisessä, mutta usein myös yritysten välisessä puukaupassa on katsottu sopimisen mahdollisuuden olevan myös mittauksen osalta tärkeää ja kuuluvan vapaan kaupankäynnin periaatteisiin. Lisäksi sopimisvapauden on katsottu vastaavan puunhankinnan ja puukaupan tehokkuustarpeisiin ja muuttuviin mittauustarpeisiin. Esityksen perusteluista käy ilmi, että mittauuslainsäädännön nykyisen tulkinnan mukaan yritykset voivat sopia muun kuin vahvistetun mittauusmenetelmän käytöstä, jos kysymyksessä ei ole puutavaranmittauslain tarkoittama mittauus, vaan muu mittauustoiminta. Tällöin myöskään toimijan oikeusturvakeinot, mukaan lukien mittauuserimielisyyksien ratkaiseminen virallisella mittauuksella, eivät ole käytettävissä. Nykyistä sopimisvapauden määrittelyä ja merkitystä ei ole aina pidetty täysin selvänä.

Valiokunta toteaa, että puunkorjuun menetelmät kehittyvät jatkuvasti ja puun mittauusmenetelmiä kehitetään osana kustannustehokasta puuraaka-aineen toimitusketjun hallintaa. Rationaalisten mittauustapojen mahdollistamiseksi lakiehdotus antaa yrityksille laajamittaisen urakointimittauustoiminnan osalta edelleen mahdollisuuden sopia tietyistä mittauukseen liittyvistä asioista toimijoiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että lakiehdotuksessa yritysten välinen sopimisvapaus supistuu ainespuun mittauksessa jonkin verran, kun aikaisemmin tulkinnanvaraiset yritysten väliset puutavaran vaihdot ja toimituskaupat on yksiselitteisesti otettu lain soveltamisen piiriin. Nykyinen energiapuun mittauksessa noudatettu sopimisvapaus korvautuu soveltamisalan laajetessa laissa määritellyllä rajoitetulla sopimisvapaudella. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että yritysten väliseen luovutusmittauukseen ja laajamittaiseen urakoin-

titoimintaan säädettyä rajoitettua sopimisvapautta arvioidaan jatkossa. Se ei saa johtaa sellaiseen kehitykseen ja toimintamalleihin, jotka heikentävät mittauksen luotettavuutta ja avoimuutta.

Erityiskysymyksiä

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että voimassa olevasta puutavaranmittauslaista poiketen sahanpuru on jalosteena rajattu esityksen lakiehdotuksessa jalostamatonta puutavaraa koskevan lain soveltamisalan ulkopuolelle. Esityksen perustelujen mukaan sahanpurun jättäminen lakiehdotuksessa lain soveltamisalan ulkopuolelle on katsottu tarpeelliseksi sahanpurun jalostusluonteeseen, sen käyttökohteiden moninaisuuden, ilmoitusvelvollisuutta ja valvontaa edellyttävien tehdasmittauuspaikkojen lukumäärän rajoittamisen sekä puutavaranmittauksen toimialan selkeyttämisen vuoksi.

Valiokunta toteaa, että nykyisin yli 20 irtokuutiometrin kokoiset sahanpuruerät ovat puutavaranmittauslain (364/1991) 1 §:n 1 momentin mukaan lain piirissä. Vaikka sahanpurun käyttö selluloosan valmistuksessa on vähentynyt, on sahanpurun myynnillä kuitenkin edelleen huomattava merkitys sahojen taloudessa. Valiokunta katsookin, että lain mukaisesti mitattu sahanpuru ja viranomaisvalvonta vähentävät epävarmuutta toimialalla. Lain soveltamisalaa ei ole kuitenkaan tässä yhteydessä tarpeen laajentaa nykyistä pienempiin sahanpurueriin. Siten valiokunta tulee jäljempänä ehdottamaan sahanpurusta jo nykyisin voimassa olevien säännösten sisällyttämistä uuteen lakiin.

Valiokunta kiinnittää huomiota lakiehdotuksen 23 §:n 2 momentin säännökseen, jonka mukaan mittauusosapuolen on pyynnöstä annettava toiselle mittauusosapuolelle mittauustuloksen lisäksi tiedot, joiden perusteella mittauustulos voidaan laskea. Siten lakiehdotuksen soveltamisala rajoittuu määrän mittauamiseen. Laki ottaa sen 2 §:n 1 momentin mukaisesti kantaa laadun mittauamiseen vain, "jos laatua käytetään arvoltaan eriarvoisten puutavaran ositteiden jakoperusteena". Tämä soveltamisalan raja on nykyisen lain mukainen. Lain piirissä on siten ainoastaan

tukin ja kuidun erottaminen toisistaan, mutta ei samanhintaisen tukkilaadun sisäinen jako erilaisiksi pölkyiksi — mikä on sopimusasia, johon laki ei puutu. Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että jos tavoitteena olisi puukauppaan liittyvien sopimuksien toteutumisen turvaaminen, pitäisi viranomaisvoimavarat mitoitaa kokonaan uudelle tasolle. Rungon apteeraus tehdään ostajan määrittelemän arvomatriisin mukaan ostajan ja hakkuun toteuttajan välisessä sopimussuhteessa. Apteerauksen toteutumisen seurannasta tulee sopia osapuolten kesken. Valiokunta toteaa, että tiedot on luovutettava siinä laajuudessa, että niiden perusteella voidaan todeta mittauksen tulleen tehdyksi puukauppasopimuksen mukaisesti.

Valiokunta toteaa, että ehdotetun 46 §:n 1 momentin mukaan virallisen mittajaan päätökseen saisi mittausosapuoli hakea muutosta valittamalla mittauslautakuntaan. Hallintolain (434/2003) 7 a luvussa säädettyä oikaisuvaatimusmenettelyä ei ole esityksessä katsottu perustelluksi menettelyksi kyseiseen muutoksenhakuun puutavaran mittaukseen liittyvien asioiden erityisluonteen vuoksi. Oikaisuvaatimusjärjestelmän on katsottu yleensä soveltuvan asiaryhmiin, joissa ratkaistaan rutiininomaisesti paljon samankaltaisia asioita, joissa päätöksen perustelut ovat usein niukat ja niiden taustalla on usein vakiintunutta oikeuskäytäntöä.

Mittauslautakunnan osalta valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on myös tuotu esiin, että mittauslautakunnan käsittelyyn tulevat asiat ovat erikoistapauksia, joissa erimielisyyksien kohteena olevat asiakokonaisuudet ovat usein monimutkaisia, eikä tapauksia usein voi verrata toisiinsa. Mittauslautakunnassa asiat selvitetään yksityiskohtaisesti ja perusteellisesti. Päätöksiin sisältyy laajat perustelut. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on myös todettu, että puutavaran mittauslautakunnassa käsitellään asioita harvoin, välttämättä ei edes vuosittain, ja valitusaika mittauslautakuntaan on suhteellisen lyhyt, 14 päivää. Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että verrattuna nykyiseen lakiin ehdotuksessa on täsmennetty muun muassa sitä, että viralliset mittajat ja mittauslautakunta

toimivat pääasiallisesti hallinnon yleislakien mukaisesti. Valiokunta painottaa vielä sitä, että mittauslautakuntamenettelyä puoltaa lisäksi sen nopeus ja erityisosaamisen tarve käsiteltäviksi tulevien asioiden luonteen vuoksi.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

4 §. Määritelmät. Valiokunta toteaa, että nykyisin yli 20 irtokuutiometrin kokoiset sahanpuruerät ovat puutavaranmittauslain (364/1991) 1 §:n 1 momentin mukaan lain piirissä. Edellä yleisperusteluissa mainituilla perusteilla valiokunta ehdottaa saman sisältöisen säännöksen ottamista pykälän 1 kohtaan.

8 §. Puutavaran mittauslautakunta. Esityksen mukaan maa- ja metsätalousministeriö asettaisi mittauslautakunnan kolmivuotiskaudeksi puutavaramittauksen neuvottelukuntaa kuultuaan. Valiokunta katsoo, että mittauslautakunta voi toimieksaan paremmin hyödyntää asiantuntijoiden työtä, mikäli toimikausi on pidempi. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa toimikauden pituudeksi neljää vuotta.

15 §. Mittausmenetelmien ja -laitteiden vaatimukset. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että 2 momentin viimeisestä virkkeestä ei selkeästi ilmene, mitä sanalla "jäljitettävissä" tarkoitetaan. Termiä ei ole laissa määritelty, eikä tarkoitus myöskään tule esille lain perusteluista. Valiokunnalle toimitetun selvityksen mukaan kohdassa on ollut tarkoitus ilmaista, että mittaus tuloksen on oltava jäljitettävä, jolloin on tarkoitettu metrologista jäljitettävyyttä. Valiokunta ehdottaakin virkkeen täsmentämistä.

17 §. Mittauksen luotettavuuden varmistaminen. Pykälän 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä on todettu, että omavalvontaan ja ulkopuoliseen

valvontaan kuuluvia mittaustuloksia on säilytetävä vähintään vuoden ajan mittaustuloksen tiedoksisaamisesta. Valiokunnalle on todettu, että omavalvonnassa ja ulkopuolisessa valvonnassa perusmittauksen mittaustulos tarkastetaan tarkastuserien mittauksella. Näiden tarkastusten tuloksia ei automaattisesti anneta tiedoksi kenellekään. Edellisestä johtuen on tarpeen selvittää kyseistä säännöstä siten, että ei muodostu virheellistä tulkintaa siitä, mitkä mittaustulokset säilytetään. Valiokunta ehdottaakin sanan "mittaustuloksia" muuttamista muotoon "mittaustuloksen tarkastusten tuloksia", ja virkkeen lopussa valiokunta ehdottaa muutettavaksi sanat "mittaustuloksen tiedoksisaamisesta" muotoon "tarkastuksen tekemisestä".

Esityksessä ehdotetusta 2 momentista käy ilmi, että omavalvontaan ja ulkopuoliseen valvontaan kuuluvia mittaustuloksia on säilytettävä vähintään vuoden ajan. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että nykyisessä tehdasmittauksen valvonnassa valvontakäynti on tehty noin kerran vuodessa kussakin tehdasmittauspaikassa. Puutavaran mittauksesta annettavan lain voimaantullessa lisääntyvä tehdasmittauspaikkojen määrä ja toisaalta ennallaan pysyvä viranomaistehtävien henkilömäärä voi aiheuttaa valvontakäyntien erilaisen jaksonituksen tulevaisuudessa. Erityisesti omavalvonnan tarkastamisen mahdollistamiseksi pidemmältä ajanjaksolta on katsottu välttämättömäksi, että mittaustulokset säilytetään vähintään kahden vuoden ajalta. Valiokunta ehdottaa asiaa koskevan muutoksen tekemistä momentin ensimmäiseen virkkeeseen.

25 §. Urakointimittauksen tuloksen tarkistaminen. Esityksen mukaiseen 3 momenttiin sisältyvä viittaus pykälän 1 momenttiin. Valiokunnalle toimitetun selvityksen mukaan momentissa on kuitenkin ollut tarkoitus viitata sekä 1 että 2 momenttiin. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa 3 momenttiin sisällytettäväksi myös viittauksen 2 momenttiin.

35 §. Valvontamittaus. Esityksessä ehdotetun 2 momentin toisessa virkkeessä todetaan: Jos teh-

dasmittaaja ei voi esittää valvontamittauksessa kaikkia virallisen mittajaan pyytämiä asiakirjoja, pyydetty asiakirjat on toimitettava viipymättä valvontamittauksen päättymisen jälkeen. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on kiinnitetty huomiota siihen, että kyseisen säännöksen ehdotettu muotoilu aiheuttaa epäselvyyksiä sen suhteen, mitä tarkoitetaan termillä valvontamittaus ja mitä kokonaisuuksia siihen kuuluu. Esityksen mukaisesta säännöksestä voi aiheutua virheellinen päätelmä siitä, että asiakirjat toimitettaisiin tavalla tai toisella valvontamittauksen muodostaman kokonaisuuden jälkeen. Asiakirjojen läpikäynti ja niiden arviointi on kuitenkin osa valvontamittausta, minkä jälkeen valvontamittaus voidaan päättää. Edellä esitetyn perusteella valiokunta ehdottaa momentin toisesta virkkeestä poistettavaksi sanat "valvontamittauksen päättymisen jälkeen".

38 §. Valvontamittauksen pöytäkirjan tiedoksi-anto ja arkistointi. Valiokunta toteaa, että valvontamittaus tarkoittaa lakiehdotuksen 4 §:n 7 kohdan mukaan virallisen mittajaan omasta aloitteestaan tai tehdasmittajaan pyynnöstä suorittamaa tehdasmittauksessa käytetyn mittauslaitteen, -menetelmän tai menettelyn tarkastamista. Tämän tarkastamisen yksi osa on pöytäkirjan laatiminen sen jälkeen, kun virallinen mittaja on tehnyt paikan päälle valvontakäynnin. Tämän vuoksi nyt esillä olevan pykälän 1 momenttiin sisältyvä sanonta "seitsemän päivän kuluessa valvontamittauksesta" voi aiheuttaa väärinkäsityksen, jonka mukaan pöytäkirjan laatiminen ei olisikaan osa valvontamittausta. Valiokunta katsookin, että on tarpeen yksilöidä asia säätämällä valvontakäynti rajaksi, josta lukien pöytäkirja on laadittava. Jos asiakirjoja toimitetaan viralliselle mittajalle valvontakäynnin jälkeen, seitsemän päivän aika alkaa kulua näiden täydentävien asiakirjojen toimittamisesta. Valiokunta ehdottaa asiaa koskevan muutoksen tekemistä momenttiin.

61 §. Voimaantulo. Valiokunta ehdottaa, että pykälään otetaan uusi 2 momentti, joka mahdol-

listaa täytäntöönpanoon ryhtymisen ennen lain voimaantuloa.

63 §. Voimaan jäävät säädökset. Valiokunta toteaa, että asetusta, joka annettaisiin lakiehdotuksen nojalla, on valmisteltu samanaikaisesti hallituksen esityksen kanssa. Asiaa valmistellut työryhmä on valiokunnan saaman selvityksen mukaan edistynyt valmisteluissaan siten, että lakiehdotuksen 63 §:ssä mainittuun laatuositemenetelmään liittyvää maa- ja metsätalousministeriön määräystä ei ole enää tarpeen pitää voimassa. Valiokunta ehdottaakin asiaa koskevan maininnan poistamista pykälän säännöksistä.

64 §. Siirtymäsäännökset. Pykälän 2 momenttiin sisältyy energiapuun toimitussopimuksille annettava siirtymäaika. Valiokunta katsoo, että siirtymäsäännös on tarpeen myös energiapuuta vastaanottaville laitoksille, jotta mittaustoiminnot ehditään järjestää uuden lain tehdasmittaus- ta koskevien säädösten mukaiselle tasolle. Valiokunta ehdottaakin 1 momenttiin tehtäväksi li- säyksen, jonka mukaan siltä osin kuin on kyse

lain 4 §:n 1 kohdassa tarkoitetuista sellaisista puutavaralajeista, joita käytetään energiatuotantoon, niiden mittaamiseen sovelletaan tämän lain säännöksiä 1 päivästä tammikuuta 2014.

Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksessa tar- koitetun puutavaranmittauksen neuvottelukun- nan tehtävänä on antaa lausuntoja, kun annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksia (30, 35 ja 37 §) ja Metsäntutkimuslaitoksen määräys (14 §). Asetustasoiset säädökset ja määräys tuli- sivat voimaan lakiehdotuksen kanssa samaan ai- kaan. Jotta lakiehdotuksen mukaisesti voidaan tehdä edeltävät hallinnolliset toimet ennen mai- nittujen säädösten ja määräyksen antamista, va- liokunta ehdottaa siirtymäsäännöksiin lisättä- väksi asiaa koskevan uuden 5 momentin.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalous- valiokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettu- na (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

puutavaran mittauksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1—3 §
(Kuten HE)

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *jalostamattomalla puutavaralla* runko- puusta, kuoresta, oksista, kannoista ja juurista katkaisemalla, hakettamalla, murskaamalla tai muulla vastaavalla tavalla valmistettuja puuta- varalajeja, joita ei ole prosessoitu toiseksi puuta- varalajiksi sahaamalla, veistämällä tai mekaani-

sesti taikka kemiallisesti käsittelemällä tai muulla vastaavalla tavalla, sekä teollisuushaketta ja 20 irtokuutiometriä suurempia sahanpurueriä; (2—20 kohta kuten HE)

2 luku

Puutavaranmittauksen organisaatiot ja viranomaiset

5—7 §
(Kuten HE)

8 §

Puutavaran mittauslautakunta

Puutavaran mittauslautakunta, jäljempänä *mittauslautakunta*, toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena puutavaranmittausta koskeissa asioissa ja käsittelee sille tämän lain nojalla siirretyt asiat. Maa- ja metsätalousministeriö asettaa mittauslautakunnan *neljäksi vuodeksi* puutavaranmittauksen neuvottelukuntaa kuultuaan.

9—12 §
(Kuten HE)

3 luku

Mittausmenetelmäryhmät sekä mittausmenetelmät ja -laitteet

13 ja 14 §
(Kuten HE)

15 §

Mittausmenetelmien ja -laitteiden vaatimukset

(1 mom. kuten HE)

Mittausmenetelmien ja -laitteiden mittaustulosten on perustuttava kansainvälisen mittayksikköjärjestelmän mukaisiin mittayksiköihin. Mittayksiköistä säädetään mittayksiköistä ja mittanormaalijärjestelmästä annetussa laissa

(1156/1993). Mittaustuloksen on oltava *metrologisesti jäljitettävä*.

(3 mom. kuten HE)

16 §
(Kuten HE)

17 §

Mittauksen luotettavuuden varmistaminen

(1 mom. kuten HE)

Omavalvontaan ja ulkopuoliseen valvontaan kuuluvia *mittaustuloksen tarkastusten tuloksia* on säilytettävä vähintään *kahden vuoden ajan tarkastuksen tekemisestä*. Mittausosapuolilla on oikeus tutustua mittausmenettelyyn ja mitattavan puutavaraerän mittaustulokseen vaikuttaviin valvontaa koskeviin tuloksiin sekä osallistua tarkastusten tekemiseen sovittavalla tavalla.

(3—5 mom. kuten HE)

18 ja 19 §
(Kuten HE)

4 luku

Puutavaran mittaus

20—24 §
(Kuten HE)

25 §

Urakointimittauksen tuloksen tarkistaminen

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettu puutavaran määrä muodostaa myös kolmannelle osapuolelle maksettavan palkan tai muun korvauksen perusteena, (*poist.*) mittaustuloksen vähennystä ei saa tehdä kolmannelle osapuolelle maksettavaa palkkaa tai muuta korvausta määrättäessä.

26 §
(Kuten HE)

5 luku

Virallinen mittaus

27—33 §
(Kuten HE)

6 luku

Tehdasmittauksen valvontamittaus

34 §
(Kuten HE)

35 §

Valvontamittaus

(1 mom. kuten HE)

Valvontamittaus on tehtävä siten, että tehdasmittaukselle ei aiheuteta tarpeetonta häiriötä. Jos tehdasmittaja ei voi esittää valvontamittauksessa kaikkia virallisen mittajan pyytämiä asiakirjoja, pyydetty asiakirjat on toimitettava viipymättä (*poist.*). Valvontamittaus voidaan tarvittaessa tehdä ilmoittamatta siitä etukäteen tehdasmittajalle.

(3 mom. kuten HE)

36 ja 37 §
(Kuten HE)

38 §

Valvontamittauksen pöytäkirjan tiedoksianto ja arkistointi

Virallisen mittajan on lähetettävä kopio valvontamittauksen pöytäkirjasta tehdasmittajalle seitsemän päivän kuluessa *valvontakäynnistä* tai 35 §:n 2 momentissa tarkoitettujen asiakirjojen toimittamisesta viralliselle mittajalle.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

39 §
(Kuten HE)

7 luku

Hallinnolliset pakkokeinot, kiellot ja seuraamukset

40—45 §
(Kuten HE)

8 luku

Muutoksenhaku ja eräät menettelyt

46—51 §
(Kuten HE)

9 luku

Maksut

52—55 §
(Kuten HE)

10 luku

Erinäiset säännökset

56—60 §
(Kuten HE)

11 luku

Voimaantulo

61 §

Voimaantulo

(1 mom. kuten HE)

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. (Uusi 2 mom.)

62 §
(Kuten HE)

63 §

Voimaan jäävät säädökset

Hakkuukoneella valmistettavan puutavaran tilavuuden mittaamisesta koneen mittalaitteella annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (284/2006) 2 §:n 4 momentti jää voimaan siinä tarkoitettujen hakkuukoneiden mittalaitteiden osalta 31 päivään joulukuuta 2016 (*poist.*).

64 §

Siirtymäsäännökset

(1 mom. kuten HE)

Siltä osin kuin on kyse 4 §:n 1 kohdassa tarkoitetuista puutavaralajeista, joita käytetään

energiatuotantoon, niiden mittaamiseen sovelletaan tämän lain säännöksiä 1 päivästä tammi-kuuta 2014. Tämän lain voimaan tullessa voimassa oleviin energiapuun toimitussopimuksiin ja niiden mukaisiin puutavaran mittauksiin sovelletaan kuitenkin tätä lakia 1 päivästä heinä-kuuta 2014.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

Kumottavassa puutavaranmittauslaissa tarkoitettu puutavaran mittauksen neuvottelukunta hoitaa tämän lain 7 §:ssä tarkoitetun puutavaranmittauksen neuvottelukunnan tehtäviä, kunnes tämän lain mukainen neuvottelukunta on asetettu. Neuvottelukunta voi antaa myös tässä laissa säädetyn lausunnon ennen tämän lain voimaantuloa. (Uusi 5 mom.)

Helsingissä 14 päivänä toukokuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jari Leppä /kesk
vpj. Lauri Heikkilä /ps
jäs. Heikki Autto /kok
Markku Eestilä /kok
Anne Kalmari /kesk
Pirkko Mattila /ps

Kari Rajamäki /sd
Janne Sankelo /kok
Arto Satonen /kok
Katja Taimela /sd
Tytti Tuppurainen /sd
vjäs. Lasse Männistö /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.

VASTALAUSE

Perustelut

Puutavaran mittaustavalla pyritään esittelytekstin mukaan edistämään heikomman osapuolen turvaa. Tämä toteutuukin suurimmaksi osin. Kuitenkin on vaarana, että lakia tulkittaisiin jopa nykytilannetta heikentävästi. Laki ottaa kantaa laadun mittaamiseen esimerkiksi, "jos laatua käytetään arvoltaan eriarvoisten puutavaran ositteiden jakoperusteena". Tämä soveltamisalan raja on nykyisen lain mukainen ja tarkkaan harkittu. Lain piirissä on siten esimerkiksi tukin ja kuidun erottaminen toisistaan. Laissa edellytettäisiin osapuolelle pyynnöstä luovutettavaksi tietoja, joita hän tarvitsisi sopimuksessa apteerausta koskevien kohtien toteutumisen seurantaan. Sinänsä apteerauksen toteutumisen seurannasta voivat osapuolet sopia, kuten tähänkin asti. Vaikka puunostajat toimivat pääosin avoimesti, nykykäytännössäkin on todettu ongelmia. Puun ostajat eivät toimita tai halua toimittaa mitaustietojen perusteita aina pyynnöstäkään, vaan vetoavat yrityssalaisuuteen. Tilannetta voi verrata siihen, että palkka koostuisi lukuisista eriarvoisista eristä, mutta palkansaaja ei saisi perusteita palkkanauhaansa muuta kuin pitämällä asiasta meteliä, sillä työnantaja vetoaisi yrityssalaisuuteen. Tämä toiminta ei ole läpinäkyvää.

Tämän vuoksi katsomme, että tiedot on luovutettava siinä laajuudessa, että niiden perusteella voidaan todeta puunkorjuu ja hakkuu tehdyn puukauppasopimuksen mukaisesti. Menetely noudattaa vallitsevan lainsäädännön mukaista tilannetta. Samoin katsomme, että laatuositemenetelmään liittyvä maa- ja metsätalousministeriön määräys on tarpeen pitää voimassa laissa, sillä se varmistaa, että asetuksen sisällöstä riippumatta laatuun ulottuva nykyinen mitausjärjestelmä toimii jatkossakin

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön mukaisena paitsi 63 § muutettuna seuraavasti (Vastalauseen muutosehdotus).

Vastalauseen muutosehdotus

63 §

Voimaan jäävät säädökset

(Kuten HE)

Helsingissä 14 päivänä toukokuuta 2013

Anne Kalmari /kesk
Jari Leppä /kesk

Lauri Heikkilä /ps
Pirkko Mattila /ps